

An © 2017 Gannas

Etholans Arall 2017

Rag Senedh Loundres dhe'n 8^{ve}
a vis-Metheven 2017.
Dewisyn yn fur rag
ombroforion a skoedh agan
yeth kernewek ha gonisogeth.

(Sywyansow Konsel Kernow mis-
Me 2017, folenn 11)

Porthkellys a Gan: folennow 10-11

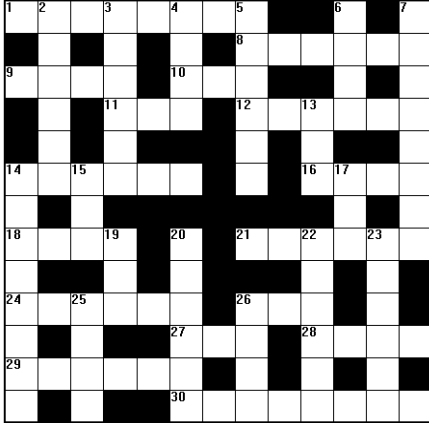
Derivas gans Pol Hodge ha
skeusennow erell (folenn 12) a-
dro dhe'n hwarvos ma.

Dihares bras: Y'n Woen Voel, An
Gannas mis-Me, a veu skrifys gans
John Parker (nyns o John Prowse).

An Gannas niver 486 Mis-
Metheven 2017 dyllys
gans © Kowethas an Yeth
Kernewek ISSN 1486 705X

Krowseryow gans Ray Edwards

a-dreus:

- 1. An mis ma (8)
- 8. Previ (6)
- 9. Dowr ow resek (4)
- 10. Wosa Mergher (3)
- 11. Rann an penn a-ugh an dewlagas (3)
- 12. Davydh. dhe Arabi ke dhe
Tabor hware (OM 1944) (6)
- 14. Tyller rag gwitha karr-tan (6)
- 16. Nerth (4)
- 18. A-dryv best (4)
- 21. Gwynn y vys (6)
- 24. Rekna (6)
- 26. Rew yn Sowsnek (3)
- 27. Rager (3)
- 28. Bleujenn (4)
- 29. Restra (6)
- 30. Agan yeth ni (8)

war-nans:

- 2. Lemmyn ni a yll gweles hag

- fest yn ta (PAA 60/2) (6)
- 3. Res yw dew dhe wul onan (6)
- 4. Kudhlenn (4)
- 5. Wosa ethves (6)
- 6. Flegghik byghan yn Sowsnek (4)
- 7. Eglos an Pab (8)
- 13. Gwartha stevel (3)
- 14. Kolonn, liesek (8)
- 15. Kylgh dhe rolya warnodho (3)
- 17. Bos, 3a person (3)
- 19. Annedh (3)
- 20. Rag tenna seth (6)
- 22. Goheles goeth (6)
- 23. Diyskynna (6)
- 25. Bos, amser ow tos; My a (4)
- 26. Nyns yw deges (4)

Gorthybow dhe'n krowseryow mis-Me 2017

Radyo an Gernewegva

Radyo an Gernewegva yw towlenn radyo yn Kernewek pub seythun; restrys yw gans **Matthi Clarke** ha dell leverir yth yw an gwella ilow ha kows y'gan taves kernewek. Y hyllir goslowes orth:

www.anradyo.com

Folenn Steronieth gans Rod Lyon

Nebes an taklow an moyha kales dhe gonvedhes yn Steronieth yw braster, niverow ha pellder.

1. Braster. An Norvys dhe dus yw trigys warnodho yw tyller bras, mes yn skeul agan Galaksi, yth yw byghan dres eghenn Rag dalleth, an Howl a'n jeves treusvusr hag yw 109 gweyth henna an Norvys, ha mar prederir bos an Howl bras, onan an sterennow an brassa yw VY Canis Majoris gans treusvusr rekny bos ogas dhe 2,600 gweyth henna an Howl!

2. Niverow. Py lies sterenn eus? Wel, yma liesgweyth moy a sterennow y'n Ollvys es greunennow a dewes war oll an trethow dres an Norvys.

3. Pellder. Martesen hemm yw an moyha kales oll dhe gonvedhes. Gwren ni dalleth gans an Norvys, ha leverel bos braster an Norvys braster a beldroes; ena braster an Loer a via braster a bel dennis. Ha'n Howl? Hemma a via braster a bel-ayr.

Lemmyn pellder a'n eyl diworth y gila. Gans an Norvys avel peldroes ha'n Loer avel pel dennis, an pellder ynter an dhew a via a-dro dhe 6.7 meter, hag orth an keth skeul y fia an Howl 2.6 km a-ves!

Mars yw henna kales dh'y grysi, fatell yn kever pellder dhe sterenn an moyha ogas – Proxima Centauri? Pellder gwiw nyns yw namoy es 4.243 blydhen-wolow. Hwath gans pellder ynter an Norvys ha'n Howl 2.6 km, ple y fydh Proxima Centauri? Wel, ny via war an

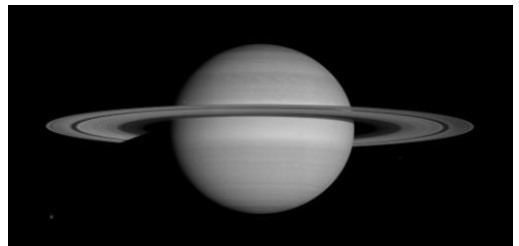
Norvys mes 108 gweyth pella es an Loer! Mars yw henna kales dh'y grysi, mar kyll sterlester vyajya an keth toeth es *New Horizons* - an davell hag eth dhe Blouton – orth 84,000 km an owr, y fia edhomm a 54,400 blydhen dhe dhrehedhes Proxima Centauri. Nyns usi Proxima Centauri marnas 4.243 blydhen-wolow a-ves, yma sterennow erell y'n Fordh Sen Jamys - agan galaksi - yw dewwilweyth pella.

Henn yw agan galaksi. An galaksi an moyha ogas dhyn ni yw tamm moy es 2.5 milvil vlydhen-wolow ha'n pella yw moy es **13 bilvil vlydhen-wolow!**

Styr a hemma yw, golow hag a wra vyajya a-dro dhe'n Norvys 7.5 gweyth an eylenn, a gemmer 13 bilvil vlydhen dhe dhos diworth galaksiow an pella. Piv a yll konvedhes an pellder na?

An Ebron mis Metheven

An planet teg Sadorn yw myghtern an ebron an mis ma, kynth yw, y'n lakka prys, pur isel, ow pos namoy es 17⁰ dres an worwel. Byttegyns, gans pellwelell a 150mm, po gwell, 200mm, y hyllir kavoes gwelyow splann an kylghyow a-dro dhodho. Yth yw dyghow poran dhe hanternos an 15ves.

Sadorn

Baban an Dus Vyghan **treylys gans Mary Sutcliffe**

Treylys hag amendys dhiworth 'Cornish Folk Lore' gans Robert Hunt).

Yth esa trigys war vre yntra Eglossenar ha Porthia, gwre'ti hweg. Unn gorthugher y teuth dhe'n pennti den jentyl.

'My a woer,' yn-medh ev, 'dha vos mar brederus ha bos glander a roweth dhis. Yma flogh genev ha dhodho edhomm a floghwith ha medhelder. My a vynn ty dhe vaga an flogh ma gans meur a gerensa. My a wra dha wobra yn ta.

An venyn a worthybis, 'My a wra henna gans plesour.'

Ytho, hi eth gans an den rag kyrghes an flogh. Pan dhrehedhsons i ogas dhe Eglossenar, an den a leveris bos res dhodho lenni dewlagas an venyn. Hi a dybis bos edhomm a hemma drefenn bos an flogh mab den poesek neb a vynna gwitha oll yn-dann gel, ha bos chi mamm an flogh anaswonny; ytho hi a assentyas, ow tybi hy bos hy honan pur sleygh. I a gerdhas ena fordh hir. Pan hedhsons, an gwith a veu kemmerys dhe-ves a-dhiworth hy dewlagas. Yth esa hi yn hel pur vras-oberys, hag ynni moes gans meur a voes pur sawrek: goleyth, froeth, tesennow ha gwin. Hi a veu gelwys dhe dhybri ha hi a wrug yndella gans tamm ankombrynsi, drefenn bos an wledh mar gostek.

Wor'tiwedh, yth esa son an kleghik arghansel ha bagas a servysi a entras, ow tegi kowell lesk byghan gans gwiskasow a satin hag ynno baban teg dres eghenn.

Leverys veu dhe'n venyn bos an flogh ma yn hy charj hag yth esa nebes rewlys: difennys veu dhedhi dyski An Pader dhe'n flogh; difennys veu y wolghi wosa howlsedhes mes res o y vadhya kettep myttin y'n dowr dhiworth podik gwynn neb a vedha proviys yn stevell an flogh. Difennys o dhe'n venyn badhya hy bejedh hy honan y'n dowr ma. Mes poken, res o dhedhi gwitha an baban avel hy fleghes hy honan. Wosa henna, kudhys arta veu hy dewlagas hag, ow toen an flogh hi a veu ledys dhe-dre.

Ena hi ha hy gour ha'n maw a vywa nebes blydhenyow war-barth. Oll o da gensi.

Bythkweth ny fylli travyth dhedha: kig, losow-kegin, froeth, hogen gwin a veu proviys. Pan esa edhomm dhe'n maw a dhillas, dillasennow a'n braster ewn o kevys war y weli. Ha pup-prys yth esa an dowr hudel y'n podik gwynn.

An maw byghan eth ha bos krev ha snell mes pur volonjedhek. Ev a boenya ha lamma ha kewsel kepar dell esa fleghes erell ow kwari ganso, kyn nag esa denyth yn y ogas. An den jentyl ny omdhiskwedhas bythkweth, mes arta hag arta, arghans a veu dres dhe'n venyn yn maner gevrenek.

Unn myttin an venyn a welas, ha hi ow kolghi an maw, fatell wrug an dowr hudel dhe vejeth an maw golowhe, ha hi a vynna gweles mar kwrussa devnydh a'n dowr hudel hy thekke hy honan. Ytho, ow treylya lagatta an maw war'tu hag edhen ow kana a-der an fenester, hi a gabolas nebes dagrow a'n dowr yn hy bejeth hy honan. Dryppynnow eth yn hy lagas dyghow. Yn kynsa, hi a degeas hy lagas, mes wosa hi dh'y igeri, hi a welas

meur a dus vyghan ow kwari yn ogas an maw.

Ny dherivas hi travyth dhe dhenvyth, mes hi a besya gweles bys an dus vyghan ryb bys denses sempel. Hi a wodhya lemmyn piw o kothmans an maw hag yn fenowgh hi a vynna keskewsel gansa, mes fur o hi ha hi a worta tawesek.

Treweythyow ladransow koynt a hwarva yn Porthia. Kynth esa goel prederus, an traow eth mes a wel mes ny veu an lader kevys. Unn jydh, an venyn eth dhe'n varghas ha hi a welas an den jentyl neb a gemmeras nebes frutys dhiworth stall ha'ga gorra yn y boket.

'Pyth a wruss'ta?' yn-medh hi.

'A yll'ta ow gweles?' ev a worthybis, sowdhenys.

'My a yll ha my a'th aswonn,' yn-medh hi.

An den a worras y vys war hy lagas dyghow.

'A yll'ta ow gweles lemmyn?' yn-medh ev.

'My a yll,' hi a worthybis.

'Rag maw yw an dowr, nyns yw ragos. Dha lagas ha dha vaw ty re gollas,' yn-medh ev.

Pan dhrehedhas dhe-dre an venyn, gyllys o an maw ha ny'n gwelas hi arta. Ha dall o hi yn hy lagas dyghow dres oll hy bywnans, dhiworth an pols na.

Lyther a Alban
a-dhiworth Yowann Byghan
(agan kesskrifer arbennik albanek)

Molleth an MacCrimmons

Yma lies dises genynnek y'n bys. Re anedha yw pur gemmyn, rag ensampel hypercholesterolemia (re a cholesterol y'n goes) hag a wra plagya 1 person yn 500; re yw moy treweythus, rag ensampel haemophilia, hag yw kevys yn 1 person yn 10,000. Mars yw trigys an gemmynieth yn tyller gwyls ha le peblys, dises genynnek a yll omdhiskwedhes yn fenowgh, kyns oll yn dydhyow eus passyes, mayth esa lies demmedhyans a-berth yn kemmynieth po poll-genynn byghan.

War an ynysow Sen Kilda, nysek pur vyghan hag ynys neb 64 kilometer dhe'n howlsedhes a Lewis y'n Hebrides Pell, yth esa dises genynnek henwys 'St Kilda Foot' po 'Troes Sen Kilda.' Ha henedh wosa henedh a'n dus yn Sen Kylda ow kul aga negys oll heb eskisyow, hag ow krambla dres alsyow ha dres karregi dres oll an vlydhen, aga threys a janjyas: tewa o an ufern, ledanna o an troes, gans bysies-tros ledan ha platt.

argemmynn:
Gwerthji Kernewek

Keskewsel, 24 Plen an Varghas, Ryskammel, PL32 ☎ 01840 211725 (dyghtyer **Jerri Jeffries**).

www.keskewsel.com

Y'n 16ves kansblydhen, yth esa teylu gerys-da a biboryon yn An t-Eilean Sgìtheanach (Skye), an teylu MacCrimmon. Y'n dydhyow na, piber o den a savla pur ughel, ha piber soedhek Arloedh an Ynysow o den a vri ha reowta. Dhe voy, an soedh a drigas y'n keth teylu, a das dhe vab, a henedh dhe henedh. Padruig Mòr MacCrimmon a skrifas 'Cumha na Cloinne' (*ku-ah-na-kloyn-yuh*, 'Galargan an Fleghes') yn 1651 wosa Batel Worcester, may hwrug Oliver Cromwell fedha an lu ryelek, y'ga mysk lies esel an teylu Macleod. Y'n keth blydhen, y hwrug merwel seyth mab MacCrimmon a neb kleves anaswonnys. Henedhow a-wosa, yn 1745, Dòmhnall Bàn MacCrimmon a skrifas galargan arall, 'MacCrimmon's Lament', wosa Batel Cùil Lòdair (Culloden).

Benyn an teylu, Annag MacCrimmon, a werthas kevrinyow an *piobreachd* MacCrimmon dhe biboryon erell, ha fell ha skav o hy hessydhyans: henavogyon an teylu a wrug treghi ha tewlel dhe-ves hy bysies. Avel drog-gras, Annag a worras molleth orth an teylu MacCrimmon: i a wrussa gasa An t-Eilean Sgìtheanach, na nevra bos piboryon soedhek an teylu Macleod namoy. Hag y feu yndella. Mab wosa tas, noy wosa ewnter, pub piber y'n teylu a'n jeva kleves euthyk: bysies y leuv a

omgrullyas, ma na ylli piba namoy. An teylu a asas an ynys. Drog-gras Annag a veu henwys 'Molleth an MacCrimmons.'

Lemmyn, ny a woer bos an kleves dises genynnek. Henwys ynwedh yn Alban 'Viking's Fingers' (Bysies an Morlader), yth yw gwell aswonnys avel Kottheans Dupuytren, wosa Baron Guillaume Dupuytren (1777-1835), hag o an kynsa medhek a ewnhas an gleves der leuvvedhegneth yn 18ves kansblydhen. Dhe'n jydh hedhyw, piboryon a aswonn ha gwrythya galarganow MacCrimmon, ilow fest trist ha teg, ha hwath dhe'n jydh hedhyw y'n Ugheldiryow, Kottheans Dupuytren yw henwys Molleth an MacCrimmons.

Nawbedrek

A yll'ta dismygi an ger a naw lytherenn? Py lies ger a moy es 3 lytherenn a yll'ta kavoes, res yw dhis devnydhya pub lytherenn unneweyth yn pub ger ha res yw dhis devnydhya an lytherenn yn kres an pedrek yn pub ger.

T	E	H
O	W	S
D	I	W

Gorthyp mis-Me 2017:
trihornek

Mernans yn Kylgh hwedhel gans Jowann Richards

Chaptra Deg

Yn kresenn an kreslu Tregannis, yth esa kuntellyans yn soedhva an hwithrer. Serjont Matthews esa ena gans an hwithrer, hag ev re wovynnsa may hylli Dan Tregloan bos ena ynwedh. Dan Tregloan a ylli prederi yn kler, dell grysav Bill Matthews, hag ev re leveris yndella dhe'n hwithrer.

'Wel,' yn-medh an hwithrer, 'y'n eur ma res yw dhyn ni ombrederi an hwarvedhyansow, dell wren ni aga honvedhes, dhe hwilas styryansow, traow a akordya an eyl gans y gila, ha traow na wra akordya. Y'n kynsa le,' yn-medh ev, ow poesa war-dhelergh yn y esedh, 'yma dhyn ni mernans Edward Collett, y'n eglos vrywys y'n kylghyow. Dell leveris an medhek, ev a verwis ogas dhe hanter wosa deg; an bagas y'n kamp hendhyskoniethel a lever Collett dhe asa an kamp ogas dhe gwarter wosa deg, ha nyns eus skila doutya henna. Lemmyn, ny yllyn ni bos sur pan asas Simon Weeks ha Jane Morrow an kamp, mes ni a yll bos sur y hwrussons i poenya a-berth y'n kamp wosa diskudha an korf ogas dhe gwarter dhe unnek. Ytho, yth hevel bos Collett yn fyw dhe gwarter wosa deg, mes ev o marow kyns kwarter dhe unnek.'

'Mes, syr,' yn-medh Bill Matthews, 'yma derivas David Angrave.'

'A yn hwir. Ottomma kaletter, heb dhout. Herwydh y dherivas, ev a welas an korf dhe dheg eur, mes yth esa Collett

hwath y'n kamp dhe'n eur na. Res yw dhyn ni ankevi derivas an den na, dell grysav. Mes prag y fynna ev dismygi hwedhel a'n par na?'

'Angrave a leveris ynwedh ev dhe weles meyn oll a-dro an korf, mes nyns yw gwir, hag ev a leveris ev dhe glewes levow kepar ha pan ve tus ow tos y'n kylghyow. Ny akordyas henna mann gans derivas diworth an re erell,' yn-medh an serjont.

'Gwir, Bill. Na, my a dyb y fydh res dhyn ni ankevi y dherivas.'

'Mes, nyns yw David Angrave foll,' a leveris Dan Tregloan, kepar dell esa ow kewsel dh'y honan. 'Serrys, tykkli dhe gonvedhes, mes nyns yw ev foll.'

'Ytho,' yn-medh an hwithrer, 'ty a dyb martesen yma Angrave ow kwari neb gwari y honan, Dan?'

'Ny wonn, syr.'

'Wel, lemmyn yma an skajynn, Harry Wilson. Ev a amyttas ev dhe vos y'n eglos, ev a amyttas ev dhe weles an korf. Ev a leveris ev dhe weles den ha benyn ow tos trohag ev, - Weeks ha Morrow, heb mar, ha dalleth poenya dhe-ves. Mes ev a leveris na ladras ev travyth, ha derivas Mestresik Hendry a akordyas gans henna.'

'Ena, syr, ni a dheu dhe'n kota,' yn-medh an serjont. 'Harry a leveris ev dhe gavoas an kota war an dor, hag ev ow kerdhes a-berth y'n eglos. Mes ev a leveris y hwrug ev gasa an kota dhe goedha war an dor ryb an kylgh nessa dhe'n eglos.'

'Mes, Bill, ni a dhiskudhas an kota war dir David Angrave, war hyns diworth an eglos dh'y ji.'

Dan Tregloan a basas yn kosel. 'Syr,'

yn-medh ev, ‘dell hevel dhymm, henna a styr onan a dhiw dra. An moldrer a wrug devnydh a’n kota dhe witha y dhillas y honan erbynn goes, henn yw sur. Wel, po an moldrer eth dhe-ves troha chi David Angrave, po an moldrer a worras an kota yn-dann brysk war dir Angrave rag gul dhyn ni doutya Angrave.’

‘Gwir, Dan. Ynwedh, yma tra goynt hwath yn kever an kota,’ a leveris an hwitherer. ‘Valerie Fry a leveris Fry dhe wiska an kota treweythow ha’n gewer drog. Fry y honan a leveris ev dhe wiska’n kota nans yw nebes dydhyow.’

‘Ha ny veu drog an gewer nans yw martesen teyr seythun,’ yn-medh an Serjont.

‘Henn yw ow styr, Bill.’

‘Mes...’ a dhallathas an serjont.

‘Bill? Eus neppyth?’ yn-medh an hwitherer.

‘Wel, syr, Fry a leveris ev dhe wiska an kota unn jydh, hag ena pan doemmas an howl y’n diwiskas, ha gorra an kota war an ke. An bora a yll bos yeyn, y’n rann ma a’n vlydhen. Y hwedhel a allsa bos gwir.’

Dan Tregloan a basas yn kosel. ‘Mar mynydh, syr, my a yll hwithra darganow an gewer rag nebes seythunow?’

An hwitherer a hwarthas. ‘Henna gwra, Dan,’ a leveris ev. Ha lemmyn, ple’th eson ni ow sevel, y’n eur ma? Y’n kynsa le, ny wren ni godhvos reson vyth rag an moldrans hwath. Y’n nessa le, piw a yll bos an den - po benyn - a wren ni hwilas. Lemmyn, yma an skajynn, Harry Wilson. Dell hevel dhymm nys eus dhyn ni reson dhe dhoutya y hwedhel, ha res vydh dhyn ni kuhudha an den yn

skon, po y dhylo dhe wari.’

‘My a dyb y telledh dhyn ni y dhylo dhe wari, syr,’ yn-medh an serjont.’

‘Yth ov vy unnver, dell dybav. Mes, gas dhyn dhe synsi an den nebes ouryow moy. Ena, mar kwren ni dyllo an pollat, ni a yll y gavoës arta heb kaletter, mar pydh edhomm. Lemmyn, yn kever an hendhyskonydhon ha’n studhyoryon.’

‘Yth esa rann vrasa anedha y’n kamp oll an termyn, syr, ha ny yll bos dout mann yn kever henna. Nys eus marnas dew anedha - an studhyoryon Weeks ha Morrow neb a asas an bagas y’n termyn na,’ a leveris Bill Matthews. ‘I a ylli gul an drogober, my a dhismyk, mes skant ny yll bos, dell grysav. Dell hevel, ny via reson vyth.’

‘Gwir, Bill. Ha lemmyn, yma Peter Fry. Unnweyth arta, skant ny yll bos, dell hevel dhymm. Ev o koweth Edward Collett, hag ev a vynna an kleudhyans dhe vos yn-rag. Ena, yma David Angrave, heb mar, hag omma yma dhyn ni niver a draow dhe hwithra. Den pur goynt yw David Angrave, henna ni a woer yn ta. Diskortes, serrys, garow y nas, den a allsa moldra heb dhout mann, dell grysav, hag yth esa ev ena, herwydh y dherivadow y honan.’

‘Hag Angrave a sevis erbynn an kleudhyans, syr,’ yn-medh an serjont. ‘Ev a leveris bos an eglos ha’n kylghyow war y dir y honan, ha dell grys ev, nys esa gwir dhe Fry ri kummys dhe hendhyskonydhon.’

‘Ha, wosa oll henna, syr, martesen yth yw an moldrer nebonan arall yn tien,’ a leveris an serjont.

An keskows a besyas termyn hir wosa henna, ha’n tri den ow treylya aga

thybyansow ha'ga dhismygyow a-dro hag a-dro. Wor'tiwedh, i a erviras war nebes traow dhe wul.

.....

Yth esa dew geskows, an nessa myttin a-varr. An kynsa o diworth an hwitherer.

Hwitherer Jenkins a gemmeras y bellgowser yn-bann, ha gelwel David Angrave.

'A, Mester Angrave, drog yw genev gelwel mar a-varr y'n myttin. Nyns yw termyn anwiw, my a drest?'

'My yw tiek, Hwitherer. Nyns yw hemma a-varr dhymmo vy.'

'Henn yw prag y hwrug vy gelwel lemmy, Mester Angrave, kyns ty dhe vos yn-mes a'n chi.'

'Pand'r'a allav vy gul ragos, Hwitherer?'

'Ny wovynnis vy orthis unn govynn, Mester Angrave.'

'Ha henn yw?'

'An nos na, nos an mernans, a wruss'ta gweles nebonan marnas Mester Collett?'

'My a leveris dhis kyns, Hwitherer, ny welis vy nagonan ena.'

'Ny vynnav govynn yn kever 'ena' Mester Angrave. Ha ty ow gerdhes a-dro dhe'th tir kyns ty dhe dhos dhe'n eglos, a welsys nebonan?'

'A, lemmy my a wel. Wel, Hwitherer, yn hwir, my a dybi my dhe weles nebonan. Nyns en vy sur, mes my a dybi y hwelis vy Fry a'y sav ryb an ke onan a'y vesyow.'

'Fry? Pyth esa ev ow kul?'

'Travyth, dell grysav. Ny'm gwelis ev, dell dybav. Yth esa ev ow sevel ryb an ke. Mes, nyns o an golow da, ha ny

yllyn vy gweles yn kler. Ena, my eth dhe bras arall dhe weles ow denewesow, kyns my dhe dhehweles troha'n eglos, ha gweles an korf.'

'Pur dha, Mester Angrave. Ytho, ty a welas Mester Fry - po nebonan - p'eur?'

'My a dyb a-dro dhe bymp mynysenn dhe dheg.'

'Meur ras, Mester Angrave.'

'A-dro dhe'n skajynn, Hwitherer, an polat Wilson? Usi ev hwath yn bagh yn kresenn an kreslu?'

'Nag usi, Mester Angrave. Ni a'n dellos dhe wari an myttin ma, Mester Angrave.'

'Pur dha. Yth esos ow tiskwedhes dral byghan a furneth wor'tiwedh, Hwitherer.'

Wosa Hwitherer Jenkins dhe worra yn-nans an pellgowser, ev o esedhys termyn hir, heb movya. Ena, ev a leveris ughel dh'y honan, 'Mes, a allav vy krysi unn ger a lever Angrave? Den koynt yw henna, ha hwedhel hwath koyntta, yn rann.'

Ogas dhe dheg eur, Bill Matthews a elwis Valerie Fry. Ev re welsa Peter Fry y'n dre nans o nebes mynysennow. Nebes sowdhenys o hi klewes y lev.

'O, Serjont Matthews, nyns usi ow gour omma y'n eur ma.'

'An serjont a leveris, 'Ny vern henna, Mestres Fry. My a vynn govynn neppyth orthis.'

'O? Sur ov vy, serjont, nyns eus dhymmo vy travyth dhe les dhe leverel dhis.'

Bill Matthews a leveris, 'Martesen henn yw gwir, Mestres Fry, mes martesen nyns yw gwir. My a ankovas govynn orthis yn kever an eur pan

dhehwelis dha wour tre, an nos na pan verwis Edward Collett. A yllta perthi kov anodho?’

‘Wel, yn sur, serjont. Ev a dhehwelis dhe dheg eur.’

‘Fatell yllta bos mar sur, Mestres Fry?’

‘Fatell? Wel, drefenn ev dhe leverel dhymm yndella.’

‘Ny’n gwelsys pan dheuth ev tre?’

‘Wel, na welis, serjont. Ty a wel, ny wrav koska yn ta, dell yw usys, ha rag henna my a gemmer pellennik-gosk. An nos na, my a omsynsis pur skwith, ha my a gemmeras pellennik, ha mos dhe weli a-varr.’

‘Ytho, Mestres Fry, ny welsys dha wour bys y’n myttin?’

‘Nyns yw yndella, serjont. Ev a gewsis dhymm pan dheuth y’n chambour, hag ev a leveris dhymm hi dhe vos deg eur.’

‘Meur ras, Mestres Fry. Henn yw oll lemmyn.’

Y’n keth termyn na, yth esa Dan Tregloan ow kewsel orth Andrew Pearse, hag ev ow plegya war neb men shapys, o hanter ynkleudhys y’n pri. Yth esens ow keskewsel a-dro dhe nos a’n moldrans.

‘Dhe by eur y hwrug ev henna?’ a wovynnas an gwithyas-kres.

‘O, ogas ha kwarter dhe dheg, Konstabel. Ya, sur ov vy lemmyn. Kwarter dhe dheg.’

‘Mes prag na wrug nebonan meneges hemma kyns?’

Andrew Pearse a sevis yn-bann, an men yn y dhorn. ‘Drefenn na wovynnas denyth yn kever an dra, Konstabel,’ yn-medh ev. ‘Eus skila gwell?’

Porthkellys a Gan gans Pol Hodge

Ytho, prag yth yw dydh oll a-dro dhe gana? Ha prag yn Porthkellys? Ha prag lemmyn?

Yn kynsa, rag dallethoryon y hyll bos moy es dhe gana yn Kernewek ages kewsel Kernewek. Dre gana pobel a yll kavos fydhysans gans aga Hernewek. Martesen aga dyskader yw freth lowr mes kaner drog. Nessa, yma pobel a yll kana fest yn ta trigys yn, po a-dro Porthkellys, hag i eseli *The Singing Seagulls* ha *Thrawd Together*. Ynwedh, yth esa Sarah Tresidder (esel Keur heb Hanow) ha Jakki Love (hi a wrug seni gans Matthi Clarke rag lonchya an ragdres ma) ha Dee Harris, (ha hi a dhyskas klass Robins yn Skol Halwynn dre gana). Ha prag lemmyn? Wel, prys da o rag argemynna An Bennseythun Gernewek orth Sandy Lodge, pryntya lyvrigow ha folennow kana rygdhi.

An kynsa seshyon, y hwrug vy styra prag yth yw Kernewek yeth mar es, a) heb lytherennow tewl, b) heb merkow koynt gans lytherennow, ch) hag ogas fonetek. Ha kana Kernewek yw hwath moy es awos bos a) oll an taklow konnyk re beu gwrys gans an treylyer, b) moy es kana ages kewsel ha ch) an tonyow yw aswonys seulabrys.

Rag lenwel an aswaow yntra an seshyons yth esa diskwedhyans. Yma istori ilow yn Kernewek hir ha rych. Nebes a grys bos *Delyow Sevi* an unsel kan Gernewek dhe dhurya dhyn ni, (nebes a grys bos saw treylyans kan werin Sowsnek *Dabbling in the Dew*).

Mes yn sur ilow yn Kernewek a dhallethas gans Henry Jenner a-dro 1900.

Yn mysk a hemma yth esa plasennow; *Celtia Rok* hag *An Tol yn Pen an Telynyor* gans Bucca ha *Crowdy Crawn* gans Brenda Wootton ha Richard Gendall. Yth esa snodow; *Kanow a Drekuthred*, *Bywnans Hir dhe Gernow* ha *Hwansek* oll gans Matthi Clarke. Ha *Poll Pri* hag *Yn Gwynn ha Du* gans Graham Sandercock. Hag yth esa lies CD – lies anedha gans gwarnoryon Kesstrif Pan-Keltek. Orth an diwedh yma lyvrik *Porthkellys a Gan* – ytho y hwrussyn ni kana.

Ragov vy an nessa gwella kan o *An Eos Hweg* kenys yn hweg avel kopel gans Sarah Tresidder (Keur heb Hanow) ha Jerry Jeffreys (Stratton Singers) – marthys gelwesik.

Meur ras dhe Dee, Sarah, Jerry, Jakki, Loveday ha Sarah ha pobel dha Porthkellys. Feusik en ni kavos Dee ha Jakki dhe seni ragon ni..

An lyvrigow ‘Porthkellys a Gan’ ha koffi da!

Diworth derivas, nebes berrhes, gans Pol Hodge, soedhek an Ragdres Porthkellys.

Servis Eglos dydhyas avisys

An Revrond Chenon Jane Kneebone a dhannvon kedhlow a-dro dhe servisyow a dheu:

5^{es} mis Metheven, Penneglos Truru dhe 13.30 eur, Oferenn rag Goel Sen Petrek

Pella derivadow a-dhiworth:

Rev Chenon Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

An Nowodhow

Nowodhow berr yn Kernewek yw dyllys gans Radyo Kernow dhe 5 eur dy’Sul. Geryow an dowlenn a yll bos redys diworth gwiasva Kowethas an Yeth Kernewek:

www.cornish-language.org

Konsel Kernow

Eseleth an Konsel nowydh yw:

Anserghek	30 esel
Gwithyadoryon(Tori)	46 esel
Gwyrddh	0 esel
Lavur	5 esel
LivWer	37 esel
Mebyon Kernow	4 esel
PRUA (UKIP)	0 esel

Porthkellys a Gan:

skeusennow erell

diskwedhyans lyvrow hag ilow

Loveday Jenkin owth hembronk an esedhek

Pella derivadow a-dhiworth

gwiasva an Kowethas

cornish-language.org

An Gannas 2017

An Gannas yw dyllys pub mis gans Kowethas an Yeth Kernewek. An Skrifennyas yw Tim Hambly, 12 Stret an Duk, Lannstevan Wartha, Kernow, PL15 8HD ☎ 01566 773716:

skrifennyas@btinternet.com

Pennskrifur An Gannas yw Graham Sandercock hag yw lowen degemmeres erthyglow ha skeusennow dhe vos dyllys:

grahamsandercock@blueyonder.co.uk

An Gannas 2017